

Cytowanie

CHICAGO: J. Kluza, *Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 4 lipca 2023 r. sygn. akt SK 78/19*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2024, nr 1, s. 289–295, <https://doi.org/10.15804/ppk.2024.01.21>

APA: Kluza, J. (2024), *Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 4 lipca 2023 r. sygn. akt SK 78/19*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” nr 1, s. 289–295, <https://doi.org/10.15804/ppk.2024.01.21>

Jan Kluza

ORCID ID: 0000-0002-0929-6093

Sąd Rejonowy w Kielcach

E-mail: jan.kluza@hotmail.com

**Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z 4 lipca 2023 r., sygn. akt SK 78/19**

Słowa kluczowe: skarga konstytucyjna, osoba prawna, osoba fizyczna, zdolność skargowa, zdanie odrębne

Keywords: constitutional complaint, legal person, natural person, complaint capacity, dissenting opinion

Streszczenie

Glosa dotyczy postanowienia Trybunału Konstytucyjnego w sprawie sygn. akt SK 78/19, w którym Trybunał umorzył postępowanie ze skargi konstytucyjnej wniesionej przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Trybunał uznał, że skarga konstytucyjna nie może zostać wniesiona przez osobę prawną ze względu na umiejscowienie art. 79 Konstytucji RP w rozdziale II Konstytucji zatytułowanym „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”. Pogląd ten jest oczywiście błędny, zaś przedstawiona w uzasadnieniu tego postanowienia argumentacja jest wybiórcza. W orzecznictwie Trybunału zdolność osób prawnych do wniesienia skargi konstytucyjnej jest ugruntowana, co nie budzi też wątpliwości w doktrynie. Wyrażone zaś przez Trybunał stanowisko w tym postanowieniu naraża na ograniczenie praw podmiotom zbiorowym.

Abstract**Gloss on the Decision of the Constitutional Tribunal
of July 4, 2023, file ref. no. SK 78/19**

The gloss concerns the decision of the Constitutional Tribunal in case file ref. no. SK 78/19, in which the Tribunal discontinued the proceedings based on a constitutional complaint filed by a limited liability company. The Tribunal found that a constitutional complaint cannot be lodged by a legal person due to the location of Art. 79 of the Constitution of the Republic of Poland in Chapter II of the Constitution entitled “Freedoms, rights and obligations of man and citizen”. This view is obviously wrong, and the argumentation presented in the justification for this decision is selective. In the case law of the Tribunal, the ability of legal persons to lodge a constitutional complaint is well established, which also raises no doubts in the doctrine. The position expressed by the Tribunal in this decision exposes the rights of collective entities to a limitation.

✱

I. Wstęp

Postanowieniem z 4 lipca 2023 r. Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie dotyczące skargi konstytucyjnej w sprawie sygn. akt SK 78/19¹, w której skarżącym była spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Podstawę umorzenia stanowił art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym², tj. niedopuszczalność skargi konstytucyjnej, ponieważ osoba prawna nie jest uprawniona do złożenia skargi konstytucyjnej. Stanowisko to jako oczywiście błędne musi być poddane gruntownej krytyce. Co też istotne, do postanowienia zgłoszono dwa zdania odrębne wskazujące na nieprawidłowość orzeczenia.

---

¹ Postanowienie TK z 4 lipca 2023 r., sygn. akt SK 78/19, OTK-A 2023 poz. 69.

² Ustawa z 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz.U. 2019 poz. 2393, dalej jako u.o.t.p.).

II. Stan faktyczny

Skarga konstytucyjna została złożona przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością na skutek wyroku sądu II instancji oddalającego jej apelację od wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „Wykładnia historyczna art. 79 ust. 1 Konstytucji prowadzi do jednoznacznego wniosku, że wolą ustrojodawcy było nadanie wyrażeniu «każdy» wyłącznie znaczenia obejmującego każdego człowieka i obywatela”³. W dalszej części TK wskazał, że „Zakładając racjonalność ustrojodawcy, nie sposób uznać w tym kontekście, że zamierzał przyznać legitymację skargową także innym podmiotom, niebędącym osobami fizycznymi. Gdyby rzeczywiście zamierzał przyznać legitymację skargową innym podmiotom niż człowiek i obywatel, to zapewne uczyniłby to *expressis verbis*”. Trybunał wskazał także, że „nawet na gruncie przytoczonych słownikowych znaczeń przez termin «każdy» rozumie się «każdy poszczególny człowiek»”. W konsekwencji TK uznał, że skargę konstytucyjną wnieść może jedynie osoba fizyczna będąca np. udziałowcem spółki, a nie sama spółka i umorzył postępowanie.

III. Dopuszczalność skargi konstytucyjnej osoby prawnej

Pogląd Trybunału co do niedopuszczalności skargi konstytucyjnej osoby prawnej jest oczywiście błędny. Trybunał pominął w zupełności regulacje dotyczące skargi konstytucyjnej zawarte w ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Z art. 79 ust. 1 Konstytucji wynika bowiem delegacja konstytucyjna dla ustawodawcy do określenia zasad wnoszenia skargi konstytucyjnej. W art. 42 pkt 2 u.o.t.p. wskazano zaś, że uczestnikami postępowania przed Trybunałem jest podmiot, który złożył skargę konstytucyjną, zwany dalej „skarżącym”. Przepis art. 77 ust. 1 u.o.t.p. stanowi, że skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Przepis ten odwołuje się więc do pojęcia

³ Pkt 2 części zważeniowej uzasadnienia.

skarżącego, bez rozróżnienia czy chodzi o osobę fizyczną czy prawną. Skoro zatem ustawa wyraźnie dopuszcza możliwość wniesienia skargi przez podmiot zbiorowy, to bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności z Konstytucją tego przepisu, Trybunał nie może przestankowo stwierdzić niedopuszczalności skargi pochodzącej od osoby prawnej.

W orzecznictwie TK zdolność osoby prawnej do wniesienia skargi jest utrwalona i niepodważalna. Trybunał w sprawie sygn. akt SK 4/98 stwierdził słusznie, że „Umieszczenie przepisu wyrażającego zasadę równości w rozdziale II konstytucji zatytułowanym «Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela» nie może mieć tutaj rozstrzygającego znaczenia. Skoro bowiem przepis konstytucji z językowego punktu widzenia nie budzi wątpliwości, argumentum *a rubrica* (argument odwołujący się do systematyki ustawy zasadniczej) powinien ustąpić⁴. W innym z kolei postanowieniu Trybunał prawidłowo zauważył, że „Skarga konstytucyjna jest przede wszystkim środkiem ochrony praw i wolności osób fizycznych. Może przysługiwać również osobom prawnym, z tym, że legitymacja tych podmiotów do wniesienia skargi jest przedmiotowo ograniczona i nie obejmuje konstytucyjnych praw i wolności ściśle związanych z osobami fizycznymi⁵. Również w doktrynie zdolność osoby prawnej do złożenia skargi konstytucyjnej obecnie nie budzi wątpliwości⁶.

Podważenie dotychczasowego dorobku Trybunału w oparciu o wybraną definicję słownikową słowa „każdy” jest nieuprawnione. Według słownika PWN bowiem słowo „każdy” oznacza „zaimek przymiotny uogólniający; sygnalizuje, że to, o czym jest mowa w zdaniu, odnosi się do poszczególnych obiektów danej, ilościowo nieograniczonej klasy i że nie ma takich obiektów

⁴ Wyrok TK z 24 lutego 1999 r., sygn. akt SK 4/98, OTK 1999 Nr 2 poz. 24.

⁵ Postanowienie TK z 7 lutego 2012 r., sygn. akt Ts 192/11, OTK-B 2012 Nr 2 poz. 222; zob. też Postanowienie TK z 20 grudnia 2007 r., sygn. akt SK 67/05, OTK-A 2007 Nr 11 poz. 168; Postanowienie TK z 8 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 80/06, OTK-A 2008 Nr 3 poz. 51.

⁶ D. Knaga, *Podmioty uprawnione do wniesienia skargi konstytucyjnej*, „Przeгляд Sądowy” 2016, nr 11, s. 123; P. Ochmann, *Skarga konstytucyjna jako instrument ochrony konstytucyjnych praw i wolności. Wybrane problemy*, „Przeгляд Prawa Publicznego” 2014, nr 3, s. 23; D. Lis-Staranowicz [w:] *Konstytucyjne wolności i prawa w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2023, s. 328; L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2016, s. 422; B. Naleziński [w:] *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, red. P. Sarnecki, Warszawa 2005, s. 422.

tej klasy, do których nie odnosiłoby się to, o czym jest mowa”⁷. Inny z kolei słownik definiuje to słowo jako „poszczególne z danego zbioru osób, przedmiotów, wydarzeń, zjawisk; wszelki bez wyjątku”⁸. Zaimek ten nie pozostaje zatem w wyłącznej relacji ze słowem „człowiek” lecz każdym innym, np. „podmiot”. Trafnie przeto wskazuje się, że „Bliższa analiza art. 79 Konstytucji RP wskazuje, że prawo do skargi – legitymację skargową ustalać należy nie tyle abstrakcyjnie, kierując się wyłącznie określeniem «każdy», ile biorąc przede wszystkim pod uwagę wyrażenie «czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone»”⁹. Oznacza to zatem, że podstawą dla wniesienia skargi konstytucyjnej jest fakt naruszenia konstytucyjnych wolności i praw wnoszącego. Tym samym osoba prawna może w drodze skargi konstytucyjnej kwestionować przepisy naruszające jej prawa i wolności, jednak „nie może kwestionować w drodze skargi konstytucyjnej naruszenia praw i wolności, które z natury swej przysługują wyłącznie osobom fizycznym”¹⁰.

Trybunał powołał się także na fakt umiejscowienia art. 79 Konstytucji w jej rozdziale II. Pomiął jednak przy tym w zupełności kontekst i cele skargi konstytucyjnej, która „ma wyeliminować z porządku prawnego sprzeczny z konstytucją akt prawny oraz chronić konstytucyjnie gwarantowane prawa, z których niektóre nie odnoszą się tylko do praw człowieka, lecz szerzej mogą być także prawami przysługującymi określonym podmiotom prawnym, jeśli z treści prawa wynika, że podmiot ten może z niego skorzystać”¹¹. Trafne jest także stwierdzenie, że „Jest niewątpliwe, że użyte w art. 77, art. 78 i art. 80 pojęcie «każdy» jest pojęciem szerokim, odnoszącym się nie tylko do osoby fizycznej. Skoro tak, to również interpretacja art. 79 ust. 1 Konstytucji daje podstawę do takiego wniosku”¹². Dobitym przykładem wybiórczości wykładni Trybunału jest odniesienie się do określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawa do sądu, który również posługuje się sformułowaniem „każ-

⁷ *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN. K-Ó*, red. S. Dubisz, Warszawa 2006, s. 82.

⁸ *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 1996, s. 371.

⁹ L. Bosek, M. Wild [w:] *Konstytucja RP, t. I, Komentarz do art. 1–86*, red. L. Bosek, M. Safjan, Warszawa 2016, s. 1829.

¹⁰ M. Florczak-Wątor [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2023, s. 260.

¹¹ J. Trzeciński, M. Wiącek, *Komentarz do art. 79 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, s. 897.

¹² *Ibidem*.

dy” i umiejscowiony jest w tym samym rozdziale. Wobec tego „Wychodząc z założenia, że obydwie instytucje mają charakter proceduralnych gwarancji konstytucyjnych, a także, że uprawnienie do wniesienia skargi można uznać za pewną (kwalifikowaną ze względu na przedmiot ochrony i tryb postępowania) odmianę prawa do sądu, należy dojść do wniosku, że ustrojodawca nadaje pojęciu «każdy» tę samą treść w obydwu wspomnianych przepisach”¹³. Chociażby z zatem z zakazu wykładni honominicznej trudno uznać stanowisko Trybunału za słuszne¹⁴. W doktrynie prawa konstytucyjnego podkreśla się przy tym, że wykładnia przepisów Konstytucji powinna być dokonywana m.in. z uwzględnieniem jej jedności, co oznacza, że nie można dokonywać interpretacji jednego jej przepisu w oderwaniu od pozostałych¹⁵. Podkreślić wypada, że do głosowanego postanowienia zgłoszono aż dwa zdania odrębne członków składu orzekającego, w których stanowczo wskazano na jego nieprawidłowość. Wskazuje to więc na ewidentną rozbieżność w poglądach członków Trybunału Konstytucyjnego.

IV. Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania należy wskazać, że stanowisko wyrażone przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie SK 78/19 jest oczywiście błędne. Trybunał odstąpił od ugruntowanej linii orzeczniczej, która znajdowała odzwierciedlenie w obecnych poglądach doktryny i dokonał wybiórczej wykładni przepisu art. 79 ust. 1 Konstytucji RP w oderwaniu od pozostałych jej uregulowań. Skutki tego poglądu mogą być daleko idące, nie tylko w zakresie ograniczenia prawa do skargi konstytucyjnej podmiotom zbiorowym. Wystarczy wszak wskazać, że art. 45 ust. 1 Konstytucji posługuje się również zaimkiem „każdy”, który jest umiejscowiony w tym samym rozdziale, co art. 79 Konstytucji.

---

¹³ *Ibidem*, s. 898.

¹⁴ L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 120.

¹⁵ B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2010, s. 92.

Literatura

- Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2010.
- Bosek L., M. Wild [w:] *Konstytucja RP*, t. I, *Komentarz do art. 1–86*, red. L. Bosek, M. Saffjan, Warszawa 2016.
- Florczak-Wątor M. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2023.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2016.
- Knaga D., *Podmioty uprawnione do wniesienia skargi konstytucyjnej*, „Przeгляд Sądowny” 2016, nr 11.
- Lis-Staranowicz D. [w:] *Konstytucyjne wolności i prawa w Polsce*, red. M. Chmaj, Warszawa 2023.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010.
- Naleziński B. [w:] *Prawo konstytucyjne Rzeczypospolitej Polskiej*, red. P. Sarnecki, Warszawa 2005.
- Ochmann P., *Skarga konstytucyjna jako instrument ochrony konstytucyjnych praw i wolności. Wybrane problemy*, „Przeгляд Prawa Publicznego” 2014, nr 3.
- Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 1996.
- Trzeciński J., Wiącek M., *Komentarz do art. 79 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016.
- Uniwersalny słownik języka polskiego PWN. K-Ó*, red. S. Dubisz, Warszawa 2006.